

Stanisław HUMIŃSKI

NEOMYS ANOMALUS CABRERA, 1907 Z BESKIDU SADECKIEGO

NEOMYS ANOMALUS CABRERA, 1907 FROM THE SADECKI BESKID MTS.

Rzęsorek mniejszy (*Neomys anomalus* Cabrera, 1907) jest bardzo rzadkim przedstawicielem krajowej fauny ssaków. Wiadomości o jego występowaniu na naszych terenach pochodzą zaledwie od kilku badaczy. Najliczniej chwymano go w Puszczy Białowieskiej (Karpiński, 1947; Dehnel, 1950; Borowski & Dehnel, 1952).

W dniu 24.IX.1962 r. złowiłem w Beskidzie Sądeckim u podstawy góry Jaworzyny na wysokości około 600 m nad poziomem morza jeden okaz rzęsorka mniejszego, o czym uważam za wskazane wspomnieć z uwagi na kilka niżej poruszonych kwestii. Schwytyany egzemplarz był ♀ juv. o długości ciała 67 mm, ogona 45 mm i tylnej stopy 15 mm. Ciężar zwierzęcia wyniósł 9,9 g. Wymiary niektórych elementów czaszki przedstawiały się następująco: długość Cb. — ca 19,3 mm, szerokość czaszki — 9,8 mm, wysokość czaszki — 6,4 mm, szerokość oczodołowa — 4,0 mm, szerokość międzyfor. antorbitalia — 3,1 mm i długość górnego rzędu zębów 9,2 mm. Otworek łzowy znajdował się nad granicą M_2 i M_3 . Należy podkreślić, że długość Cb. określono tu w przybliżeniu, ponieważ osobnik został złapany w pułapkę zabijającą, co spowodowało znaczne zniszczenie tylnej części czaszki.

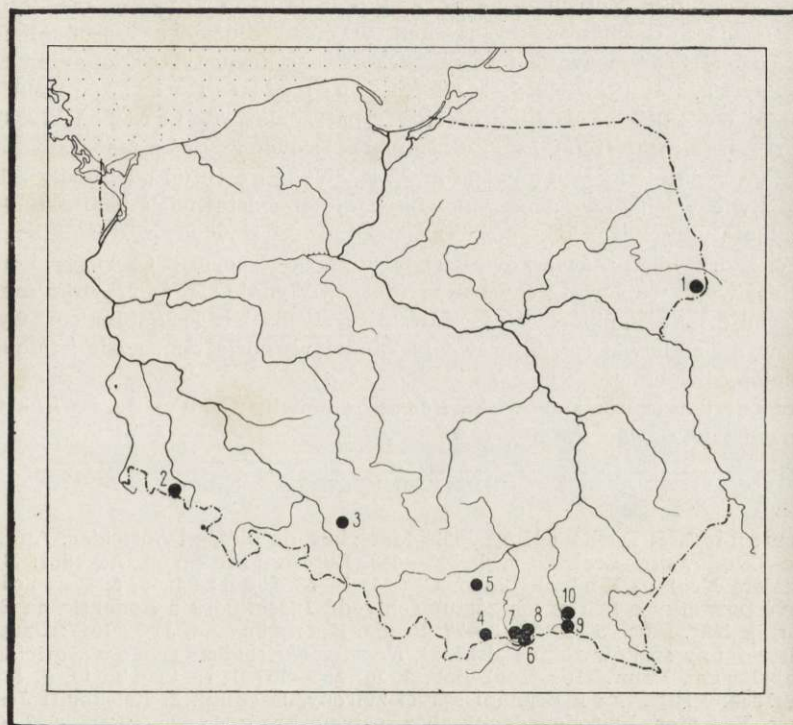
Grzbietowa partia futerka u tego osobnika posiadała zabarwienie czarne z lekkim odcieniem popielatego. Kolor brzusznej strony uwłosienia na znacznej powierzchni był srebrno szary o dość nieregularnym odgraniczeniu od barwy boków. Ogon wy-

Fot. 1. Biotop, w którym dokonano polowu.

kazywał dającą się łatwo wyróżnić dwubarwność, przy czym należy podkreślić, że kila w ogóle nie posiadał. Uwłosienie dłoni i stóp było znacznie mniejsze aniżeli u rzesorka rzeczka (*Neomys fodiens* Pennant, 1771).

Złowienie większej liczby osobników z Karpat i przebadanie ich pod względem morfologicznym przyczyniłoby się do wyjaśnienia poruszonego przez Dehnela (1950) problemu ewentualnej odrębności podgatunkowej tych zwierząt w porównaniu z *Neomys anomalus milleri* Mottaz, 1907; zamieszkującym Puszczę Białowieską. Dotychczas jednak, jak się okazuje, jest to pierwszy dokładnie opisany egzem-

0 40 80 120 160 200 km

Mapa 1.

Stanowiska rzesorka mniejszego na terenie Polski.

Distribution of localities of *N. anomalus* Cabrera, 1907 in Poland.

1. Puszcza Białowieska, Białowieżski Park Narodowy (Ognev, 1921 — cyt. wg. Karpińskiego, 1947; Karpiński, 1947; Dehnel, 1950) — liczne okazy.
2. Karkonosze, Wilczy Jar w masywie Śnieżki (Schaefer, 1935) — 1 okaz.
3. Kotlina Śląska, pow. Strzelce Opolskie (Pohle, 1941; leg. Bunge) — 1 okaz.
4. Pieniny, okolice Krościenka (Sitowski, 1948) — kilka okazów.
5. Pogórze Karpackie, Wiśnicz, pow. Bochnia (Skuratowicz & Warchalewski, 1954) — czaszki.
7. Beskid Sądecki, Leluchów (Skuratowicz & Warchalewski, 1954) — czaszki.
8. Beskid Sądecki, podnóże masywu Jaworzyny (autor) — 1 okaz.
9. Beskid Niski, Tylawa, pow. Krosno (Skuratowicz & Warchalewski, 1954) — czaszki.
10. Beskid Niski, Trzciana, pow. Krosno (Skuratowicz & Warchalewski, 1954) — czaszki.

plarz rzęsorka mniejszego z polskich Karpat. Wprawdzie Sitowski (1948) stwierdził występowanie tego gatunku w Pieninach, wzmiankując o kilku złowionych osobnikach, lecz nie podaje ich opisu ani też miejsca przechowywana zdobytego materiału. Skuratowicz & Warchalewski (1954) stwierdzili obecność elementów kostnych rzęsorka mniejszego w wyplwkach, zebranych między innymi w miejscach niedaleko położonych od Jaworzyny, lecz dane swoje potraktowali z pewną rezerwą, nie mając do dyspozycji ani okazów, jak też i kompletnych czaszek. Znaleźisko autora potwierdza podane przez nich stanowiska występowania omawianego gatunku. Dotychczasowe dane wskazują na ogół na jego rzadkość.

Tak np. badacze czechosłowaccy uzyskali w ciągu dłuższego czasu intensywnie przeprowadzonych odłowów na terenie całego swego kraju tylko 3 osobniki *N. anomalus* (Hanzák & Rosický, 1949; Kratochvíl & Grulich, 1950). Także w należącej do ZSRR wschodniej części Karpat znalazł Tatarinow (1956) tylko jednego rzęsorka mniejszego. Inne egzemplarze złowione przez tego badacza, bądź też jeszcze wcześniej zidentyfikowane przez Kuntzego (1935) pochodziły z Podola.

Niewątpliwie ważną rzeczą przy poszukiwaniu przedstawicieli tego gatunku jest uwzględnianie właściwych biotopów. Opisany tu okaz złowiony został na bagnistym terenie o zadrzewieniu świerkowo-olchowym, graniczącym z Czarnym Potokiem, strumykiem wypływającym z Jaworzyny (Fot. 1). Wydaje się, że rzęsorka mniejszego nie cechuje jakaś wybiórczość terenów górzystych. Będąc gatunkiem wyraźnie stenotopowym, zachował się najprawdopodobniej wszędzie tam, gdzie istnieją pierwotne biotopy bagienne.

Stwierdzone dotychczas stanowiska *Neomys anomalus* Cabrera, 1907 na terenie Polski przedstawia załączona mapa.

PIŚMIENNICTWO

- Borowski, S. & Dehnel, A., 1952: Materiały do biologii *Soricidae*. Ann. Univ. M. Curie-Skłodowska, Sect. C, 7, 6: 305—448. Lublin. Dehnel, A., 1950: Badania nad rodzajem *Neomys* Kaup. Ibidem C, 5, 1: 1—63. Hanzák, J. & Rosický, B., 1949: Nové poznatky o některých zástupcích řadů *Insectivora* a *Rodentia* na Slovensku. Sborník Nár. mus., 5 "B", 4: 3—77. Praha. Karpiński, J. J., 1947: Uzupełnienie do listy fauny ssaków ziem Polski. II. *Neomys soricoides* Ognev (*Soricidae*, *Insectivora*). Fragm. Faun. Mus. Zool. pol., 5, 10: 155—157. Kratochvíl, J. & Grulich, I., 1950: Přispěvky k poznání ssavčí zvířeny Jeseníku. 3. Reiskoviti Jeseníku, Krkonos a V. Tater. Prirodovedecký sbor. ostrav. kraje, 11, 2—3: 202—243, Opava. Kuntze, R., 1935: Fauna słodkowodna Polski, Z. 2. Ssaki (*Mammalia*), Warszawa. Pohle, H., 1941: Wieviel Säugetierarten leben in Deutschland? Zool. Anz., 133, 3—4: 81—94. Schaefer, H., 1935: Studien an mitteleuropäischen Kleinsäugetern mit besonderer Berücksichtigung der Rassenbildung. Arch. f. Naturgesch. N. F., 4: 535—590. Sitowski, L., 1948: Przyczynki do znajomości fauny Parku Narodowego w Pieninach. Ochr. Przyr., 18: 133—142, Kraków. Skuratowicz, W. & Warchalewski, E., 1954: Przyczynek do fauny drobnych ssaków Podkarpacia. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Prace Kom. Biol., 15, 2: 1—10, Poznań. Tatarinow, K. A., 1956: Zviri zachidnych oblastej Ukrainy. Vyd. Akad. Nauk URSS, Kijiv.

SUMMARY

The author describes 1 specimen of *N. anomalus* Cabrera, 1907 caught in the Sądecki Beskid (Carpathian Mts.) at an altitude of 600 m. above sea level. The dimensions of the specimen are as follows: head and body — 67 mm., tail — 45 mm., hind foot — 15 mm., body weight — 9.9 g., Cb. length — about 19.3 mm. A map showing the distribution of localities of this species so far known in Poland is added (Map 1).

Katedra Zoologii, Wyższa Szkoła Rolnicza, Wrocław, Cybulskiego 20.